

ØKOKRIM

ØKOKRIM- MODELLEN

En kunnskapsbasert
forebyggingsprosess

Forord

Som samfunn står vi overfor stadig nye utfordringer i kampen mot kriminalitet. I Økokrim har vi målrettet utforsket hva effektiv forebygging innebærer som primærstrategi, og utviklet en metodisk prosess hvor tiltak operasjonaliseres for å gi konkret kriminalitetsforebyggende effekt. Som nasjonalt organ med et omfattende ansvarsområde, har vi vært nødt til å tenke nytt og se utover de tradisjonelle individ- og lokalsamfunnsfokuserede forebyggingsmodellene for å vurdere strukturelle sårbarheter på nasjonalt nivå. Dette krever innovative løsninger og nye strategier som ikke bare reagerer på kriminalitet etter at den har funnet sted, men som proaktivt kan hindre at den begås. Økokrim-modellen markerer et banebrytende skritt i denne retningen ved å integrere tverrsektoriell ekspertise og ressurser, noe som forsterker vår kollektive innsats.

Modellen følger en strukturert prosess fra tenketank til evaluering, og sikrer at hvert tiltak er nøye vurdert. Innovasjonen i tiltaksvektingen, hvor tiltak vurderes gjennom SMART-mål, er særlig verdifull. Med dette systemet kan vi objektivt rangere og prioritere tiltak basert på deres potensielle forebyggende effekt. Selv om vi benytter denne modellen på nasjonalt nivå, kan den enkelt justeres til

regionale og lokale forhold slik at den kan brukes i et bredt spekter kontekster. Dette gjør modellen svært anvendelig og tilpasningsdyktig.

Økokrim-modellen er et resultat av engasjement og hardt arbeid fra en rekke personer som er dedikerte til å omsette de forebyggende strategiene våre til konkrete, risikoreduserende tiltak. Vi er overbeviste om at innsikten og strategiene som presenteres vil være av stor nytte i vår felles anstrengelse for å sikre et tryggere samfunn. Takk til alle som har bidratt i dette viktige arbeidet. Vi ser frem til å fortsette vårt engasjement og vår innsats for å forebygge kriminalitet på innovative og effektive måter.

Lone Charlotte Pettersen

Avdelingsdirektør for Avdeling for etterretning og forebygging

*Forebygging er
politiets primærstrategi*

Forebygging i Økokrim

Forebygging er politiets primærstrategi. Det betyr at politiet skal jobbe målrettet for å forhindre kriminelle handlinger.

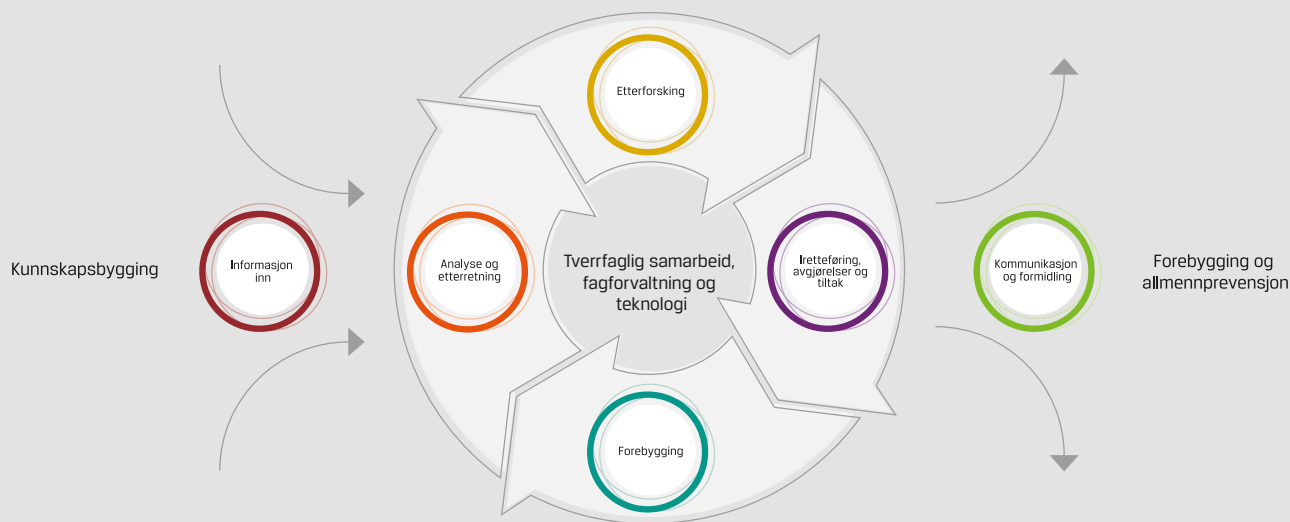
I Økokrim fokuserer vi på sårbarheter som utnyttes for å begå økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Sårbarhetene avdekkes gjennom en kombinasjon av etterretning (det som kan skje), etterforskning (det som har skjedd) og annen tilgjengelig informasjon. Til sammen gir dette oss kunnskapsgrunlaget vi trenger for å finne ut hvem som eier sårbarhetene eller problemene, og hvilke av disse problemeierne som bør inkluderes i det forebyggende arbeidet. For Økokrim er det et mål å bidra til at problemeiere identifiserer og reduserer sårbarheter tidligst mulig.

Totalforsvar mot økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet er et viktig prinsipp for Økokrim. Total-

forsvaret er en omfattende og variert tilnærming med fokus på samarbeid mellom Økokrim og ulike fagfelt og sektorer, som offentlige etater, næringslivet og samfunnet for øvrig.

Totalforsvaret anerkjenner nødvendigheten av en helhetlig bekjempelse som spenner over alle stadier: før kriminaliteten begås (forebygging), under selve hendelsen (avverging) og som reaksjon på begått kriminalitet (etterforskning og straffeforfølgelse). Totalforsvaret styrker samfunnssikkerheten ved å ta tak i årsakene som tilrettelegger for kriminalitet.

Med ovenstående som bakgrunn, har Økokrim utviklet en modell som brukes for å komme frem til, kvalitetssikre og evaluere forebyggende tiltak, slik at tiltakene som iverksettes, blir mest mulig effektive.

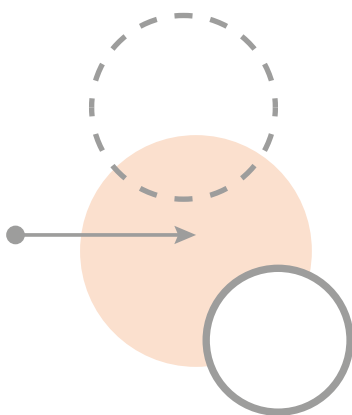

Økokrims virkeområde og kjerneoppgaver

Økokrims nasjonale samfunnsoppdrag er å forebygge, etterforske og iretteføre komplekse og alvorlige saker innen økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Dette innebærer blant annet å til enhver tid være oppdatert og samle og analysere kunnskap om utviklingen i kriminalitetsbildet. Økokrim vurderer rutinemessig om en kriminalitetstrussel eller sårbarhet i samfunnet kan bekjempes med forebyggende tiltak. Videre er Økokrim opptatt av å formidle og informere om utviklingstrekk vi ser, arbeidet vi gjør og hvilke aktiviteter vi iverksetter.

Effektiv bekjempelse og begrensnig av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet kan ofte best innrettes mot rotårsaker eller strukturer som gjør kriminalitet mulig og lønnsomt.

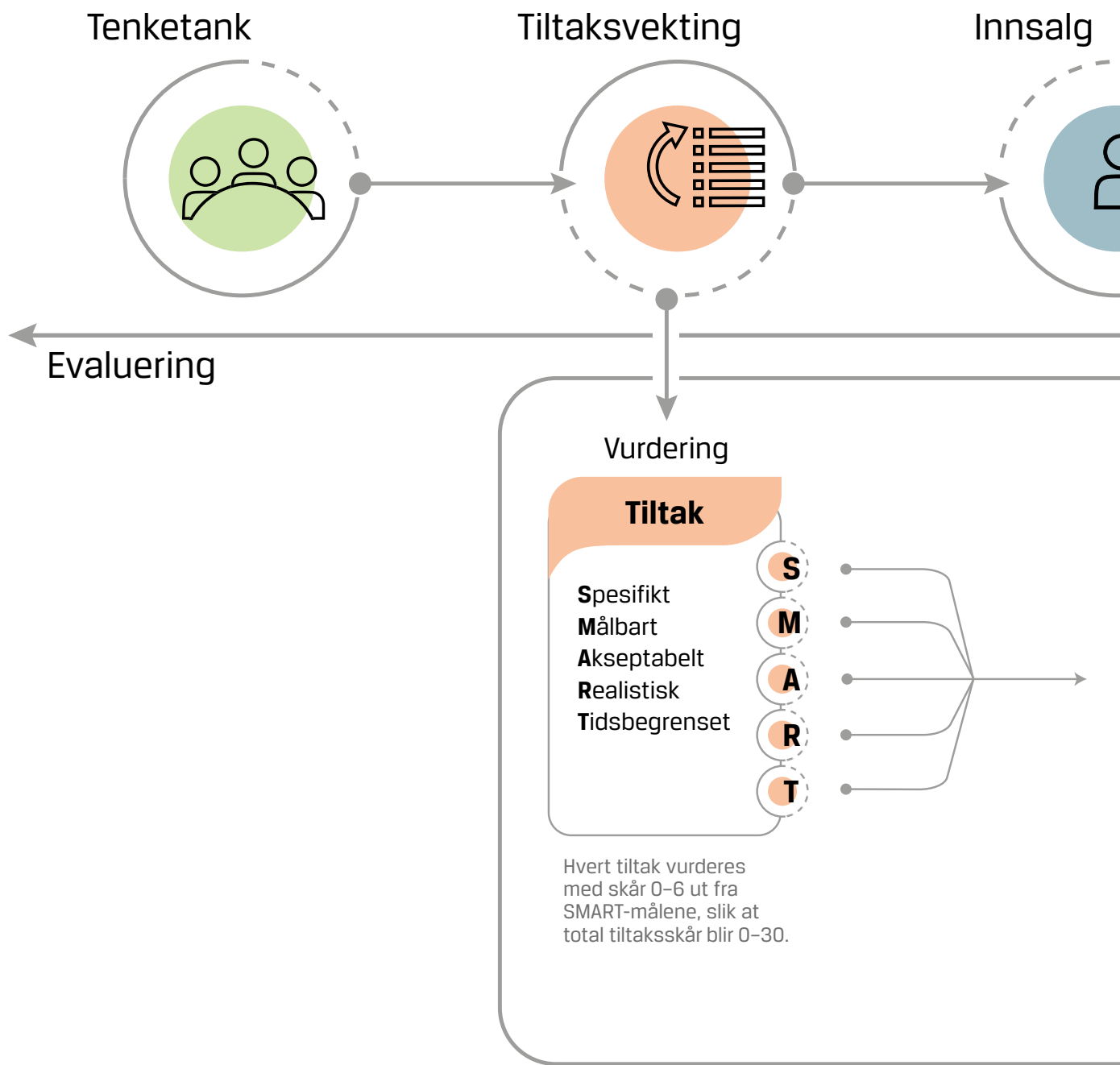

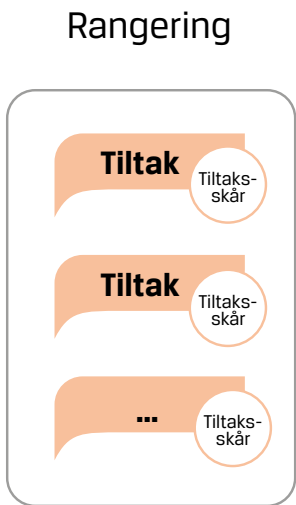
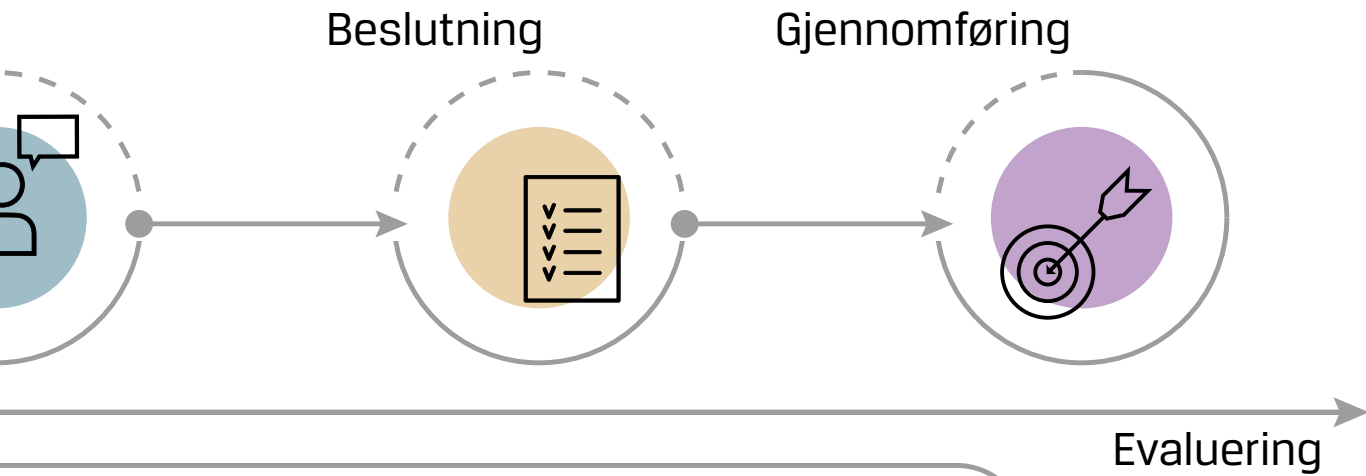

Operasjonalisering av Økokrim-modellen

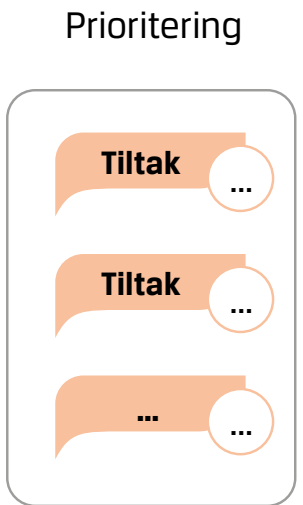
Økokrim-modellen er en kunnskapsbasert forebyggingsprosess som vektlegger og nyttiggjør seg samarbeidsaktørenes ekspertise. Den tverrsektorielle innsatsen koordineres og informasjon, perspektiver og ressurser utveksles. Slik brukes den kombinerte styrken og kunnskapen for å ta tak i grunnleggende årsaker til kriminalitet og utvikle robuste strategier som reduserer sårbarheter.

Økokrim-modellen støtter seg på eksisterende forebyggingsteori og tar tak i potensielle risikoer for og årsaker til kriminalitet før kriminaliteten begås. Modellen skal være et proaktivt verktøy som omsetter sårbarhetskunnskap til målrettede forebyggingstiltak.

Tiltakene rangeres fra høyeste til laveste tiltaksskår.

Noe uavhengig av tiltaksskår, vektet tiltakene i prioritert rekkefølge etter hvor formålstjenlige og gjennomførlige tiltakene er i forhold til hverandre (da en kombinasjon av tiltak kan gi best effekt).

Økokrims forebyggende prosess

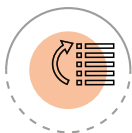

Tenketank

Tenketanken er en idédugnad hvor Økokrim inviterer fagpersoner og problemeiere til å delta i diskusjonen rundt problemer eller sårbarheter som legger til rette for kriminalitet. Sårbarheten eller problemet kan ha blitt identifisert gjennom etterretning eller av en samarbeidsaktør.

Tenketanken skal legge opp til en åpen dialog og deling av innsikt, og deltakerne oppfordres til å tenke fritt og uhindret av potensielle utfordringer. Ulike perspektiver og erfaringer diskuteres, noe som bidrar til en bred forståelse av hvilke tiltak som kan tette sårbarheten.

Målet med tenketanken er å komme frem til et ubegrenset antall konkrete forebyggende tiltak. I tilfeller hvor problemet er kjent, men sårbarheten ikke er identifisert, diskuteres årsakene til problemet.

Tiltaksvekting

Tiltaksforslagene som tenketanken har generert, skal vektet opp mot hverandre. Hvert foreslåtte tiltak vurderes mot SMART-målene for å finne ut

om tiltaket er spesifikt, målbart, akseptabelt, realistisk og mulig å tidsbegrense. Økokrim har også et poengsystem med skala 1–6 som brukes for å vurdere tiltakene innenfor de ulike SMART-målene.

Spesifikt: Tiltak skal utformes slik at de er presise, lettfattelige og konkrete.

Målbart: Effekten av tiltak bør kunne måles slik at man kan tilpasse fremtidige aktiviteter og enklere oppnå ønsket mål.

Akseptabelt: Tiltak skal vurderes oppimot etiske og juridiske dilemmaer. Tiltak og effekt skal vurderes oppimot samfunnets beste.

Realistisk: Tiltak skal kunne gjennomføres. Verktøy, teknologi og ressurser som er nødvendige for å utføre tiltak, skal være tilgjengelige før iverksettelse.

Tidsbegrenset: Gjennomføring av tiltak bør tidsbegrenses slik at det blir mulig å forutse ressursbruk.

En slik systematisk tilnærming sikrer at tiltakene som blir prioritert, er godt egnet, gjennomførbare og kan presenteres for videre innsalg. Ofte vil det også være tydelig at ulike tiltak står i et direkte avhengighetsforhold til hverandre: Selv om et tiltak har lav skår, kan det likevel være et godt tiltak i kombinasjon med ett eller flere andre tiltak.

Innsalg

I innsalget presenteres de prioriterte tiltakene for ledelsen. Innsalget omfatter en detaljert gjennomgang av sårbarheten eller problemet som er identifisert, hvilke tiltak som er prioritert og hvorfor, samt forslag til gjennomføring.

Beslutning

I beslutningsfasen tar Økokrims ledelse ansvaret for å evaluere tiltakene og om de er tilstrekkelig vurdert i forhold til ressursbruk og antatt effekt på kriminalitet og samfunnet for øvrig.

Ledelsen avgjør hvilke av de foreslåtte tiltakene som skal implementeres, ressursallokeringen, og om det bør gjøres endringer i gjennomføringsplanen. Ledelsesbeslutningen sikrer forankring i organisasjonen samt nødvendige ressurser for å få en vellykket implementering.

Gjennomføring

Når en beslutning er tatt, blir de valgte tiltakene iverksatt i henhold til den endelige gjennomføringsplanen der ressursbruk og ansvarsområder spesifiseres. I Økokrim vil en forebyggende tiltakskordinator fungere som prosjektleder og ha ansvaret for gjennomføringen og måloppnåelse.

Kommunikasjon og koordinering samarbeidsaktørene imellom, er nøkkelen til en vellykket gjennomføring, og med kontinuerlig evaluering hele gjennomføringsprosessen igjennom, holder prosjektet seg til planen og eventuelle avvik blir umiddelbart tatt tak i.

Økokrim-modellen kan enkelt tilpasses regionale og lokale forhold slik at den kan brukes i et bredt spekter kontekster.

Evaluering

Økokrim har satt i gang arbeidet med å utvikle en evalueringsmetode for forebyggende tiltak. Målet er å utforme et brukervennlig evalueringsskjema i Excel som er bygd opp på samme måte som SMART-målene, slik at tiltaksvektingen og -prioriteringen reflekteres i evalueringen.

Evalueringsskjemaet baseres på tilgjengelig kunnskap fra både før og etter iverksettelse, og legger slik til rette for analyse av situasjonsbildet hele forebyggingsprosessen igjennom. Dette forutsetter et bevisst forhold til evaluering helt fra starten av prosessen.

Evalueringen har to formål: Den skal etterprøve om forebyggingsprosessen har bidratt til prioritering av effektive forebyggende tiltak, og om de forebyggende tiltakene har hatt ønsket sårbarhetsreducerende effekt.

Økokrim

Postboks 2096 Vika, 0125 Oslo

Telefon: 23 29 10 00

E-post: post.okokrim@politiet.no